

МИХАЙЛУ ВАСИЛЬОВИЧУ ЗУБЦЮ - 70 РОКІВ!

В. А. Хаджиматов, кандидат сільськогосподарських наук

Державна служба з охорони прав на сорти рослин,

В. Я. Гончарук, кандидат юридичних наук Український інститут експертизи сортів рослин

Михайло Васильович Зубець народився 7 квітня 1938 р. у с. Нова Басань Бобровицького району Чернігівської області. Батько, Василь Юхимович, був відомим ковалем, мати, Параска Іллівна - ланковою. Зубець М. В. дуже рано став дорослим - на п'ятому році життя війна забрала батька. Почалось його життя із загостреним почуттям відповідальності: спочатку за матір і себе, а згодом - за колектив і державу.

Аби вирватись з післявоєнних злиднів, Михайло Васильович вступив до ПТУ вчитись на верстатника, де швидко добився такого професійного успіху, якого навіть здібні фахівці не завжди досягають за все життя. Не дивлячись на велику повагу, пропонування дирекції заводу вступати до Політехнічного інституту, токаря найвищого розряду, вирішив усе розпочати з чистого аркуша: вступив до Української сільськогосподарської академії на зоологічний факультет, яку закінчив у 1962 р.

Протягом 1962-1963 рр. - старший зоотехнік Прилуцької держплемстанції; 1963-1972 рр. - головний зоотехнік-селекціонер держплемзаводу „Тростянець” Ічнянського району Чернігівської області.

У 1972-1978 рр. - головний зоотехнік відділу з племінної справи, заступник і начальник відділу з племінної справи - заступник начальника Головного управління тваринництва Міністерства сільського господарства УРСР; 1978-1980 рр. - начальник управління м'ясно-го скотарства Міністерства сільського господарства УРСР; 1980-1989 рр. - начальник Головного управління сільськогосподарської науки міністерства сільського господарства УРСР, що зазнало протягом цього часу кількох реорганізацій.

З 1990 р. - заступник голови Президії Південного відділення ВАСГНІЛ; 1991- 1996 рр. - віце-президент Української



академії аграрних наук і з 1992 р. - директор інституту розведення і генетики тварин УААН. З березня 1996 р. і дотер - Президент Української академії аграрних наук. Водночас з березня 1996 р. - віцепрем'єр-міністр України з питань агропромислового комплексу; віцепрем'єр-міністр - міністр сільського господарства і продовольства України.

1974 р. в Харківському зооветеринарному інституті захистив кандидатську дисертацію на тему: „Обоснование подбора в заводском стаде крупного рогатого скота”, у 1990 р. в НДІ розведення та генетики сільськогосподарських тварин (м. Ленінград) - докторську дисертацію на тему: „Методы использования генофонда симментальской породы при чистопородном разведении и скрещивании». Звання професора присвоєно в 1991 р.

Кожен час вимагав своїх героїв. Для Михайла Васильовича визначальним став 1996 р. То був період, коли в державі дійшли до того, що, по суті, ніхто не

знав, що і як робити із сільським господарством, яке горе-реформатори вели до прірви. Саме тоді Михайла Зубця обрали Президентом Української академії аграрних наук. У той час погодитись на це могла Людина, яка мала не лише досвід, знання, а й любов до села, віру в те, що ситуацію можна переломити на краще.

Мабуть це врахували, коли певний час йому доручили одночасно обіймати три найвищих посади в управлінні агропромисловим комплексом держави: віцепрем'єр-міністра Кабінету Міністрів України, міністра сільського господарства і продовольства, президента Української академії аграрних наук. Ніхто у нашій країні ще не був у трьох кріслах, які давали змогу одній державі у своїх руках всі управлінські важелі чи не найголовнішої для держави галузі в умовах глибокої економічної кризи. На запитання - Чи не страшно було брати таку відповідальність? - Михайло Васильович відповів: „За моїми плечима були десятки років роботи в органах державного управління та наукових установах. Я знав економічні, наукові та інші складові господарювання на селі не лише в цілому по Україні, а й по кожному регіону. Причому такі знання завжди одержував з першоджерел, ознайомлюючись на місцях зі станом справ.

Михайло Зубець - вчений світового рівня, свою наукову діяльність присвятив становленню і розвитку вітчизняного тваринництва. Його внесок у розвиток селекції і розведення сільськогосподарських тварин - це українська, волинська, поліська м'ясні породи і низка українських червоно- і чорнорябих молочних заводських ліній великої рогатої худоби.

Вчений розвинув теоретичні і практичні знання породоутворювального процесу в молочному і м'ясному скотарстві, висунув гіпотезу порід, став лідером комплексу наукових досліджень з проблем генетики, селекції і біотехнології у тваринництві.

Вчені й урядовці вважають найбільшою заслугою М.В.Зубця та, що за умов глибокої економічної кризи в Україні він зумів згуртувати вчених, спрямувати їхній потенціал на „вимощення” дороги до порятунку академії, науки в інтересах усієї держави, нашого суспільства. Вперше на базі створених наукових центрів при академічних інститутах та регіональних

центрів наукового забезпечення агропромислового виробництва на місцях розроблено й задіяно струнку, ефективну систему впроваджувальної діяльності. Внаслідок продуманої і зваженої структурної реорганізації мережі наукових установ посилено їхню життєвість як містка між наукою й виробництвом.

На запитання - Де час на все це брати? - Михайло Васильович відповів: „Людей треба організувати. Ми забуваємо таке поняття, як „апарат”. Саме він у всіх випадках реалізовує ідеї, розв'язує проблеми. Його ж керівник від міністра до завідувача відділу чи сектора, спрямовує таку роботу в потрібне річище. І для цього не обов'язково стояти за спиною чи над душою кожного. Тобто великому керівникові потрібно мати гідних заступників і не помилятися при прокладанні курсу до визначеної мети. У зв'язку з цим ведуться безперервні і напружені пошуки рішень, головна мета яких урятувати аграрну науку. Зубець-вчений, замішаний на виробничому тісті, не може не усвідомлювати: сила науковця за нових соціально-економічних умов - в умінні заробляти гроші за допомогою власного інтелекту і властивими йому засобами.

Наукова розробка, за Зубцем, не може завершуватись для вченого на етапі видачі рекомендацій, крапку можна ставити тільки після впровадження цієї розробки у виробництво. Причому цю роботу беруть на себе наука в особах наукових центрів разом з регіональними центрами наукового забезпечення АПВ в областях. Не мають права залишитися збоку автор чи автори конкретної новації.

Ось, що пише про внесок Михайла Зубця у передмові до його вибраних творів президент НАН України Борис Патон: "Інтенсивне ведення сільського господарства, досягнення якісного економічного прориву агропромислового комплексу України, забезпечення його конкурентоспроможності неможливе без фундаментальних досліджень у галузі селекції та використання їхніх результатів у виробництві. Поєднання фундаментальних досліджень з реальним виробництвом супроводжує принципово нові, комплексні підходи до здійснення інноваційних політико-економічних прогресивних перетворень, - такими постають перед нами твори Михайла Зубця.

М. В. Зубець як селекціонер виріс у школі професора М. А. Кравченка. Розробив оригінальну методику створення жирномолочного стада, здійснення якої дало низку нових високопродуктивних заводських ліній.

Сучасний розвиток селекції і біотехнології у тваринництві не можна уявити без наукових шкіл академіків УААН М. В. Зубця, В. П. Бурката, В. П. Рибалка.

Найавторитетнішими з них є школи „Селекція м'ясних порід" та „Селекція і біотехнологія у тваринництві", засновані при Інституті розведення і генетики тварин УААН академіками УААН М. В. Зубцем і В. П. Буркатом.

Наукова школа академіка Зубця об'єднує відомих учених у галузі молочного та м'ясного скотарства. Генетично гарантований рівень продуктивності вивчених ними тварин становить : удій за 305 днів лактації - 5200-6400 кг молока, середньодобовий приріст молодняка м'ясних порід - 1100-1200 г, що у два - три рази перевищує традиційні господарські показники по Україні.

Зубець, як президент УААН, приділяє велику увагу оптимізації мережі науково-дослідних установ з урахуванням регіональних особливостей розвитку АПК, зміцненню зв'язків фундаментальної науки з освітою і виробництвом., міжнародному співробітництву з більш як п'ятдесятьма зарубіжними країнами.

Найвагомішою заслугою М.В.Зубця - академіка і президента УААН, є вміння згуртувати вчених, спрямувати їх науковий потенціал на розвиток аграрної науки в інтересах держави, українського суспільства. Вчений дотримується чіткої позиції щодо структурної перебудови і розвитку аграрного сектору в напрямі створен

ня великих підприємств шляхом інтеграції і кооперації приватних власників.

Академік Зубець започаткував видання серії науково-публіцистичних зібрань „Українські вчені-аграрії ХХ століття”

Михайло Васильович опублікував понад 600 наукових праць з питань селекції, біотехнології та генетики сільськогосподарських тварин, серед них численні монографії й підручники. Він одержав 26 авторських свідоцтв і патентів. Під його науковим керівництвом і консультуванням підготовлено чотири доктори і 15 кандидатів наук. Свої знання і досвід Михайло Васильович щиро передає і студентській молоді.

Зубець М. В. - народний депутат України , голова підкомітету з питань науки Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, дійсний член Академії аграрних наук Республіки Білорусь та Російської академії сільськогосподарських наук, член Президії Національної комісії України в галузі науки і техніки, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат I премії УААН, премії ім.. В. Юр'єва НАНУ, Державної премії України в галузі науки і техніки (двічі). Нагороджений двома орденами „Знак пошани”, орденами князя Ярослава Мудрого V і IV ступенів, орденом Святого Володимира за заслуги перед церквою, трьома медалями.

Бажаємо Михайлові Васильовичу здоров'я та нових здобутків у розвитку аграрної науки на користь суспільства і на радість людям.

Від імені працівників Держсортслужби і Українського інституту експертизи сортів рослин з низьким уклоном і найціннішими побажаннями Хаджиматов В. А., Гончарук В. Я.